

LALIĆ B.

DOHODAK I PROSJEČNO KORIŠTENA POSLOVNA SREDSTVA U POSLOVANJU OOUR-a U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI

U V O D

U poslovanju osnovnih organizacija udruženog rada manifestira se veći broj različitih ekonomskih kategorija čiji međusobni odnosi, zavisnost i međuzavisnost daju karakter poslovanju i uvjetuju rezultate poslovanja. Iz sklopa te kompleksne materije u ovom izlaganju prezentirani su rezultati istraživanja, koji se odnose na dohodak po radniku i prosječno korištena sredstva. Obzirom da postoje značajne razlike u uvjetima poslovanja između pojedinih grana poljoprivrede istraživanje dohotka i korištenih sredstava te njihovog utjecaja na ostale pokazatelje poslovanja izvršeno je u OOUR-ima grupirano po granama poljoprivrede (ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo-vinogradarstvo). Na taj način je omogućeno da se sagledaju razlike, koje postoje kako između OOUR-a u pojedinim granama poljoprivredne proizvodnje, tako i između pojedinih osnovnih organizacija unutar svake grane.

METOD RADA

Zadatak izvršenih istraživanja bio je da kvantificira karakter i intenzitet utjecaja ostvarenog dohotka po radniku i visine prosječno korištenih poslovnih sredstava na poslovanje i rezultate poslovanja osnovnih organizacija u poljoprivrednoj proizvodnji. S toga stanovništva promatrano je poslovanje odabranih OOUR-a poljoprivredne proizvodnje SRH. Istraživanjem je obuhvaćeno 62 OOUR-a grupirano po granama proizvodnje i to: 34 OOUR-a u ratarskoj proizvodnji, 17 stočarskih OOUR-a i 11 voćarsko-vinogradarskih OOUR-a.

U istraživanju su korištene uobičajene ekonometrijske metode, kao i korelacijsko-regresijska analiza. Ovo izlaganje je izvod iz širih istraživanja u kojima je analizirano poslovanje osnovnih organizacija udruženog rada u poljoprivrednoj proizvodnji. Istraživanja se odnose na poslovanje odabranih OOUR-a u 1980. g.

1. Dohodak

Dohodak kao društveno-ekonomska kategorija ima svoje značenje za poslovanje OOUR-a, kao i općedruštveno značenje. Sa stanovišta organizacija udruženog rada dohodak je osnovni motiv rada i mjerilo uspješnosti poslovanja, pa prema tome povećanje dohotka predstavlja osnovu za veću

osobnu potrošnju i veću akumulativnost. Odnos ostvarenog dohotka i korištenih sredstava, kao osnovni indikator efikasnosti u korištenju tih sredstava, odražava odnos radnika prema društvenim sredstvima kojima upravljaju. Pored toga dohodak OOUR-a je izvor sredstava za zadovoljavanje opće društvenih i zajedničkih potreba što dovodi u zavisnost te oblike potrošnje u visini ostvarenog dohotka.

Ovako definirano značenje dohotka prema, Zakonu o udruženom radu, ukazuje na potrebu stalnog rasta dohotka i na zajednički interes svih subjekata za taj porast. U kojoj mjeri rast dohotka i razlike u visini dohotka dolazi do izražaja u pojedinim oblicima potrošnje analizirano je u osnovnim organizacijama poljoprivredne proizvodnje.

Tabela 1 — Dohodak po radniku u analiziranim poljoprivrednim OOUR-ima u 1980. g.

	O O U R - i			Ukupno
	Ratarski	Stočarski	Voć.-vinogr.	
Dohodak — d.	329540	284620	268300	306360
Cv %	28,73	32,81	40,99	32,33

Između navedenih grupa OOUR-a odnosno grana poljoprivredne proizvodnje postoje značajne razlike u visini ostvarenog dohotka po prosječno uposlenom radniku. U ratarskim OOUR-ima ostvaren je veći dohodak po radniku za 15,79% u odnosu na stočarske, i za 23,13% nego u voćarsko-vinogradarskim OOUR-ima. Razlike u visini dohotka po radniku ne postoje samo između promatranih grupa OOUR-a, nego i unutar svake grupe. Te razlike izražene su vrlo visokim koeficijentima varijacije. (Cv — 28,73 — 40,99%).

Razlike u visini dohotka po radniku uvjetovane su nivoom racionalnosti proizvodnje i produktivnosti rada kao i općim ekonomskim uvjetima proizvodnje. Ne ulazeći ovdje u analizu uzroka postojećim razlikama, želimo analizirati utjecaj tih razlika na pojedine oblike potrošnje i rezultate poslovanja OOUR-a. Na taj način ćemo doći do saznanja u kojoj mjeri su povezani interesi pojedinih subjekata s nivoom ostvarenog dohotka.

Osnovni pokazatelji rezultata poslovanja i pojedini oblici izdvajanja iz dohotka kod analiziranih grupa OOUR-a u poljoprivrednoj proizvodnji prikazani su u tabeli.

U navedenim pokazateljima postoje značajne razlike između promatranih grupa OOUR-a, kao i unutar svake grupe između pojedinih OOUR-a. Najveća variranja promatranih pokazatelja je kod stočarskih OOUR-a, a od pokazatelja razlike su najviše prisutne kod izdvajanja za poslovni i rezervni fond i stope akumulacije. Te razlike u raspoređivanju dohotka i u rezultatima poslovanja koje postoje između pojedinih OOUR-a uvjetovane su većim brojem faktora. U kojoj mjeri su prednje razlike uvjetovane razlikama u visini dohotka po radniku i kakva je zavisnost stanja i kretanja navedenih

Tabela 2 — Izdvajanja iz dohotka, lična potrošnja i akumulacija po grupama OOUR-a u 1980. g.

Pokazatelj	O O U R - i			Ukupno
	Ratarski	Stočarski	Voć. vinogr.	
Izdvajanja iz dohotka po radniku	66029	90254	80254	75195
Cv %	33,94	59,38	52,56	50,31
Lični doh. i zajed. potroš. po rad. mjesec.	13583	11914	11712	12793
Cv %	20,75	22,57	24,05	22,47
Lični dohot. neto mjesečno	7547	7057	7192	7350
Cv %	13,37	13,89	14,20	13,77
Akumulacija po radniku	73517	34775	32822	55674
Cv %	87,04	182,38	154,09	11,81
Stopa akumulat. %	6,75	2,36	3,24	4,72
Cv %	58,82	170,00	90,43	88,06

pokazatelja od kretanja dohotka po radniku ispitivano je korelacijskom i regresijskom analizom. Korelacijska analiza ukazuje da ta zavisnost postoji i da je različitog intenziteta kod pojedinih pokazatelja.

Tabela 3 — Zavisnost navedenih pokazatelja o visini dohotka po radniku izražena koeficijentima korelacije

Pokazatelj	O O U R - i			Ukupno
	Ratarski	Stočarski	Voć. vinog.	
Izdvajanja iz dohotka po radniku	0,371	0,446	0,568	0,346
Lični doh. i zajed. potroš. po radniku	0,707	0,824	0,750	0,763
Neto lični dohoci	0,616	0,666	0,752	0,669
Akumulacija po radniku	0,896	0,763	0,822	0,851
Stopa akumulacije	0,716	0,692	0,675	0,707

Korelacijska povezanost po svom karakteru je pozitivna što znači da se porastom dohotka povećavaju izdvajanja iz dohotka, lična potrošnja radnika i akumulativnost. Izdvajanja za opću i zajedničku potrošnju nalazi se u najnižoj zavisnosti o visini ostvarenog dohotka po radniku ($r = 0,346$) što znači da tu djeluju drugi faktori, čiji utjecaj dolazi više do izražaja. Zavisnost ovih izdvajanja o visini dohotka po radniku odnosi se uglavnom na zakonske obaveze koje se formiraju u direktnoj zavisnosti s visinom dohotka, dok se ugovorene obaveze (osiguranje, kamate) koje su znatno veće formiraju pod utjecajem drugih faktora. Tako je ustanovljena zavisnost izdvajanja za opću i zajedničku potrošnju o visini prosječno korištenih poslo-

vnih sredstava, što pokazuje koeficijent korelacije $r = 0,566$, a to znači da je zavisnost ovih izdvajanja veća od korištenih sredstava nego dohotka. Analiza zavisnosti ukazuje da OOUR-a s većim dohotkom i većom produktivnosti rada, odnosno većem dohotku po radniku nemaju istovremeno veća izdvajanja za opću i zajedničku potrošnju. Obzirom da su ta izdvajanja relativno velika i da tu postoje velike razlike između analiziranih OOUR-a (Cv — 50,31%) ustanovljeni intenzitet zavisnosti ovih kategorija ima utjecaja na rezultate poslovanja i efikasnost korištenih sredstava.

Lična potrošnja radnika nalazi se u vrlo visokoj zavisnosti i visini dohotka po radniku. Kod analiza 62 OOUR-a u poljoprivrednoj proizvodnji 57% razlika u ličnoj potrošnji po radniku uvjetovano je razlikama u dohotku, a kod stočarskih OOUR-a koeficijent determinacije još je veći i iznosi 67,90%. Mjesečni neto lični dohoci također se nalaze u visokoj zavisnosti o dohotku po radniku, ali je ta zavisnost kako se vidi u tabeli, nešto manja, ali još uvijek vrlo visoka ($r = 0,763$ i $r = 0,669$).

Intenzitet utjecaja visine dohotka po radniku na ukupnu ličnu potrošnju i neto lične dohotke izražen je slijedećim regresionim koeficijentima linearne regresije:

Tabela 4

	OOUR-i			Ukupno
	Ratarstvo	Stočarstvo	Voć. vinog.	
Ukupna osobna potrošnja				
mjesečno	0,0210	0,0237	0,0192	0,0221
Lični dohoci mjesečno	0,0066	0,0067	0,0070	0,0068

Ukupna osobna potrošnja izražena po radniku mjesečno, uvećavala se u prosjeku za sve OOUR-e za 2,21 d., najviše kod stočarskih OOUR-a za 2,37, a najmanje u voćarsko-vinogradarskih OOUR-a za 1,92 na svakih sto dinara povećanja dohotka. U analiziranim OOUR-ima porast dohotka za sto din. utjecao je na povećanje mjesečnih osobnih dohodaka za 0,68 din., što preračunato na godinu predstavlja povećanje za 8,16 din. Prema tome 8,16% porasta dohotka bilo je usmjereno na lične dohotke, a 22,10% na ukupnu osobnu potrošnju.

Akumulativnost osnovnih organizacija izražena izdvajanjima u poslovni i rezervni fond po radniku i stopom akumulacije također se nalazi u vrlo visokoj zavisnosti o dohotku po radniku ($r = 0,851$ i $0,707$). Kod ratarskih OOUR-a 80,28% razlike u akumulaciji po radniku objašnjeno je razlikama u visini dohotka, a znatno manji dio razlikama u raspoređivanju dohotka. Kod stope akumulacije je objašnjenost manja (51,7%), jer se tu kao utjecajni faktor ponavlja i visina prosječno korištenih poslovnih sredstava, pošto stopa akumulacije predstavlja odnos akumulacije i prosječno korištenih sredstava.

Regresiona analiza ukazuje da je veći dio ostvarenog porasta dohotka bio usmjeren na poslovni i rezervni fond osnovnih organizacija. Na svakih

sto dinara porasta dohotka sredstva akumulacije su rasla u prosjeku za 54,89 d., a najviše kod ratarskih OOUR, gdje je taj porast iznosio 60,53 d.

Zavisnost stope akumulacije o dohotku po radniku je, kako smo naglasili slabijeg intenziteta nego zavisnost akumulacije, ali je još uvijek visoka ($r = 0,707$). Na osnovu regresione analize može se uočiti da je utjecaj dohotka na stopu akumulacije značajan. Na svakih deset tisuća povećanja dohotka po radniku stopa akumulacije mijenjala se u prosjeku za promatrane poljoprivredne OOUR-a za 0,31%. Najveći porast je kod stočarskih OOUR-a 0,35%, a najmanji u OOUR-a voćarsko-vinogradarske proizvodnje 0,17%.

Prednja izlaganja ukazuju da je visina dohotka po radniku bitan čini-lac razine lične potrošnje radnika i akumulativnost OOUR-a. Prema tome povećanje dohotka po radniku, na bazi povećanja produktivnosti rada i racionalnije proizvodnje mora biti stalna preokupacija radnog kolektiva, a taj pokazatelj osnovno je mjerilo kvaliteta poslovanja i rezultata rada radnika.

2. Korištena sredstva i njihov utjecaj na poslovanje OOUR-a

Organizacije udruženog rada u poljoprivredi karakterizira intenzivna proizvodnja što se odražava u visini korisnih poslovnih sredstava. U 1980. g. kod analiziranih poljoprivrednih OOUR-a po jednom prosječno uposlenom radniku dolazi milion dinara prosječno korištenih sredstava (1,180.100). Ta vrijednost odgovarala bi približno cijeni traktora snage 100 KS sa priključnim oruđima i odgovarajućim obrtnim sredstvima. Navedeni primjer ilustrira stanje snabdjevenosti poslovnim sredstvima, ali ukazuje i na značenje koji ovako visoko korištena sredstva imaju i mogu imati na poslovanje osnovnih organizacija.

Razlike u karakteru i intenzitetu proizvodnje koje postoje između pojedinih grana poljoprivrede uvjetuju i različite potrebe za osnovnim i obrtnim sredstvima. Stočarska proizvodnja, odnosno OOUR-i u stočarskoj proizvodnji koriste znatno veća poslovna sredstva po uposlenom radniku, nego druge grane i djelatnosti u poljoprivredi. Kod analiziranih OOUR-a u 1980. g. stočarski OOUR-i imali su 35,22% veća prosječno korištena sredstva nego OOUR-i u ratarskoj proizvodnji, a 24,74% veća od prosjeka analiziranih poljoprivrednih OOUR-a. Ratarski OOUR-i i OOUR-i u voćarsko-vinogradarskoj proizvodnji koriste približno jednaka poslovna sredstva po prosječno uposlenom radniku što ukazuje da se u ovom pokazatelju razlike pojavlju-

Tabela 5 — Prosječno korištena poslovna sredstva po radniku u 1980. godini

	O O U R - i			Ukupno
	Ratarski	Stočarski	Voć. vinogr.	
Vrijednost sredst. d.	1088500	1471900	1011905	1180100
Cv %	34,03	38,44	58,16	42,24

ju između biljne i stočarske proizvodnje. Te razlike proizlaze iz karaktera proizvodnje i nisu indikator većeg ili manjeg intenziteta proizvodnje i snabdjevenosti proizvodnog procesa sredstvima za proizvodnju.

Istraživanja ukazuju da postoje značajne razlike u prosječno korištenim sredstvima između analiziranih OOUR-a u pojedinim granama poljoprivrede. Te razlike su najveće kod voćarsko-vinogradarskih OOUR-a gdje je koeficijent variranja 58,16%, a najmanje kod OOUR-a u ratarskoj proizvodnji uz koeficijent variranja 34,03%.

Za ocjenu efikasnosti korištenih sredstava bitno je ustanoviti da li i u kojoj mjeri te razlike u korištenim sredstvima po prosječno uposlenom radniku utječu na poslovanje i rezultate poslovanja OOUR-a. Da bi pridonijeli boljem poznavanju te problematike analizirali smo utjecaj visine korištenih sredstava na dohodak po radniku, dohodovnost, izdvajanja iz dohotka i akumulaciju OOUR-a.

Analiza zavisnosti ostvarenog dohotka i visini korištenih sredstava pokazuje da ta zavisnost postoji i da je pozitivan utjecaj korištenih sredstava na kretanje dohotka. Rastom korištenih sredstava raste i dohodak.

Tabela 6 — Zavisnost dohotka o visini korištenih sredstava u 1980. g.

Pokazatelj	O O U R - i			Ukupno
	Ratarski	Stočarski	Voć. vinog.	
Koefic. linear. korelac.	0,808	0,320	0,739	0,523
Koefic. linear. regresije	0,2066	0,0529	0,1382	0,1039

Zavisnost je različitog intenziteta kod pojedinih grupa OOUR-a. Najveća je kod ratarskih OOUR-a (0,808), a kod stočarskih nije signifikantna (0,320). Kod ratarskih OOUR-a 65,29% variranja dohotka između pojedinih OOUR-a objašnjava se variranjem prosječno korištenih sredstava. Regresijska analiza ukazuje da se na svakih sto dinara povećanih sredstava ostvarilo povećanje dohotka kod ratarskih OOUR-a za 20,66 d., a kod stočarskih samo 5,03. Razlike su velike i ilustriraju različitu ekonomsku efikasnost dodatnih sredstava u navedenim granama poljoprivrede. To se odnosi i na voćarsko-vinogradarske OOUR-e gdje je u 1980. g. dodatni dohodak iznosio 13,82 din., što je viši nego u stočarskim, ali znatno manji nego u ratarskim OOUR-ima.

Ostvareno povećanje dohotka u funkciji porasta korištenih sredstava niži je od prosječne dohodovnosti. Prosječna dohodovnost ratarskih OOUR-a iznosila je 30,27% što je za 46,52% više od ostvarenog porasta dohotka na sto dinara uvećane vrijednosti prosječno korištenih sredstava. To znači da ostvareni intenzitet porasta dohotka nepovoljno djeluje na prosječnu dohodovnost, odnosno sa porastom sredstava smanjuje se dohodovnost OOUR-a. Takve tendencije pokazuje i korelacijska analiza, jer je zavisnost dohodovnosti o visini prosječno korištenih sredstava negativna.

Tabela 7 — Prosječna dohodovnost i zavisnost dohodovnosti o visini prosječno korištenih sredstava u 1980. g.

Pokazatelj	Ratarski	O O U R - i		Ukupno
		Stočarski	Voć. vinog.	
Dohodovnost %	30,27	19,34	26,51	25,96
Cv %	17,68	36,24	47,05	32,79
Koefic. korelacije	-0,516	-0,633	-0,631	-0,643
Koeficijent regresije*)	-0,76 (-5)	-0,86 (-5)	-0,16 (-4)	-0,12 (-4)

*) $-0,76(-5) = -0,0000076$, $-0,12(-4) = -0,000012$

Negativna zavisnost dohodovnosti o prosječno korištenim sredstvima najviše dolazi do izražaja kod stočarskih OOUR-a ($-0,633$), što je u vezi s najnižim porastom dohotka u zavisnosti s uvećanim sredstvima. Signifikantna je negativna zavisnost dohodovnosti i korištenih sredstava i kod ratarskih OOUR-a bez obzira na visoku zavisnost dohotka o visini korištenih sredstava.

Iz prednje tabele je vidljivo da postoje velike razlike u dohodovnosti i variranju dohodovnosti između OOUR-a u promatranim grupama OOUR-a. U ratarskim OOUR-ima je najveća dohodovnost (30,27%) i najmanje variranje (Cv 17,68%), a najniža dohodovnost je kod OOUR-a u stočarskoj proizvodnji. Korelacijska analiza ukazuje da je samo jedan dio (41,34%) tih variranja objašnjen razlikama u visini korištenih sredstava. Velike razlike u dohodovnosti između pojedinih grupa OOUR-a uvjetovane su kako razlikama u visini ostvarenog dohotka tako i razlikama u prosječnoj visini korištenih poslovnih sredstava. Ratarski OOUR-i ostvarili su 1980. g. za 56,51% veću dohodovnost od analiziranih OOUR-a u stočarskoj proizvodnji, što je u vezi s većim dohotkom po radniku i nižim prosječno korištenim sredstvima.

Korelacijska analiza je pokazala da postoji zavisnost izdvajanja iz dohotka za ugovorene i zakonske obaveze i visine prosječno korištenih sredstava. To također ilustrira značajan utjecaj korištenih poslovnih sredstava na poslovanje OOUR-a. Iz tabele 2 je vidljivo da ova izdvajanja predstavljaju

Tabela 8 — Zavisnost izdvajanja iz dohotka o visini prosječno korištenih sredstava

Pokazatelj	Ratarski	O O U R - i		Ukupno
		Stočarski	Voć. vinogr.	
Koefic. linear. korelac.	0,444	0,531	0,716	0,566
Koefic. linear. regresije	0,0269	0,0503	0,0513	0,0429

ju značajan dio ostvarenog dohotka i da postoje velike razlike u visini izdvajanja iz dohotka između analiziranih OOUR-a ($C_v = 50,31\%$). Jedan dio tih razlike, pa tako i visine ovih izdvajanja objašnjen je razlikama u visini korištenih sredstava. Prosječno za analizirane stočarske OOUR-e ta objašnjeno iznosi $32,04\%$, a najveća je kod voćarsko-vinogradarskih OOUR-a ($51,27\%$).

Po svom karakteru zavisnost je pozitivna što znači da porastom sredstava rastu i izdvajanja iz dohotka. Veća sredstva praćena su većim troškovima koji se odnose na nabavu sredstava, njihovo održavanje osiguranje i slično, a ti troškovi se alimentiraju uglavnom iz dohotka u obliku izdvajanja iz dohotka. Izdvajanja dohotka po radniku veća su u stočarskim OOUR-ima za $36,69\%$ u odnosu na ratarske OOUR-e što se može dovesti i u vezu s razlikama u visini korištenih sredstava po prosječno uposlenom radniku.

Za sto dinara povećanja prosječno korištenih sredstava izdvajanja iz dohotka povećavala su se kod voćarsko-vinogradarskih OOUR-a za 5,13 d., kod stočarskih za 5,03, a ratarskih za 2,69. Za navedene vrijednosti umanjuje se efekat korištenih sredstava izražen ostvarenim dohotkom. Povećanje čistog dohotka u odnosu na sto dinara povećanja korištenih sredstava je slijedeće: ratarski OOUR — 17,97 d., voćarsko-vinogradarski 8,69 i stočarski samo 2,60 dinara. Sa stanovišta osnovne organizacije ovaj odnos bolje ilustrira ekonomsku efikasnost povećanja ulaganja u proizvodnju nego danas ukupnog dohotka i sredstava.

Ostvareni porast čistog dohotka u zavisnosti o korištenim sredstvima omogućava i povećanje izdvajanja u poslovni i rezervni fond pod utjecajem povećanja sredstava. Ovaj utjecaj dolazi do izražaja kod ratarskih i voćarskih OOUR-a, dok kod stočarskih OOUR-a zavisnost nije značajna ali je negativna. U ratarskim OOUR-ima na sto dinara povećanja poslovnih sredstava, akumulacija je rasla za 12,03 din, uz koeficijent korelacije od 0,70, a kod voćarsko-vinogradarskih OOUR-a zavisnost je izražena koeficijentom korelacije $r = 0,64$, porastom akumulacije od 5,50 din. Prema tome utjecajem povećanja korištenih sredstava na akumulativnost analiziranih OOUR-a je značajna, ali je različita u pojedinim granama poljoprivredne proizvodnje.

S A Ž E T A K

U visini ostvarenog dohotka po radniku kao i vrijednosti prosječno korištenih sredstava postoje značajne razlike između pojedinih grana poljoprivredne proizvodnje, kao i između OOUR-a unutar svake grane. Istraživanja su pokazala da u analiziranim OOUR-ima postoji visoko pozitivna zavisnost lične potrošnje radnika i akumulativnost OOUR-a, o visini dohotka po radniku. Zavisnost akumulacije tj. izdvajanja u poslovni i rezervni fond o visini dohotka po radniku je jačeg intenziteta (0,851) nego što je zavisnost lične potrošnje (0,669). Regresiona analiza ukazuje da se $54,80\%$

uvećanog dohotka izdvajalo u akumulaciju, a 22,10 % u ličnu potrošnju radnika, što jasno ilustrira poslovnu politiku radnih kolektiva analiziranih OOUR-a.

Efikasnost društveno organiziranih sredstava izražena odnosom dohotka i prosječno korištenih sredstava je različita u pojedinim granama poljoprivrede. U 1980. g. dohodovnost ratarskih OOUR-a je 30,27 %, a kod OOUR-a u stočarskoj proizvodnji 19,34 %. Razlike postoje i u intenzitetu rasta dohotka u funkciju povećanja korištenih sredstava. Na svaki postotak porasta sredstava dohodak se kod ratarskih OOUR-a povećavao u prosjeku za 0,67 %, a kod stočarskih za 0,27 %. Obzirom da je porast korištenih sredstava praćen rastom izdvajanja iz dohotka, utjecaj povećanja sredstava na akumulaciju dolazi do izražaja samo kod ratarskih OOUR-a, a kod stočarskih OOUR-a porast korištenih sredstava nije pozitivno djelovao na porast akumulacije.

LITERATURA

1. **Lalić B.:** Prilog poznavanju poslovanja OOUR-a u poljoprivredi. »Poljoprivredna znanstvena smotra« br. 52 Zagreb.
2. **Radić J.:** Financijska analiza organizacije udruženog rada, 1977. Beograd.
3. Zakon o udruženom radu